2018

Záverečná správa

Preverenie pripravenosti krajiny na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030

Záverečná správa

Preverenie pripravenosti krajiny na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030

PREDKLADÁ
Ing. Karol Mitrík, predseda
Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

VEDÚCI KONTROLNEJ AKCIE
Mgr. Ľubica Gazdová

Bratislava, november 2018

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK **4**
ZOZNAM TABULIEK **4**
ZHRNUTIE **5**
1 CIEĽ KONTROLNEJ AKCIE **7**
2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE **7**
3 ZISTENIA A ODPORÚČANIA **7**
VÍZIA A STRATÉGIA SLOVENSKA DO ROKU 2030 7
3.1 INŠTITUCIONÁLNY RÁMEC 9
3.2 ZAPOJENIE AKTÉROV 9
3.3 NÁRODNÉ CIELE 9
3.4 FINANCOVANIE KAPACÍT 10
3.5 MONITOROVANIE 11
3.6 FINANCOVANIE CIEĽOV SR 12
3.7 NÁRODNÁ KAMPAŇ 13
4 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU **13**
5 TÍM KONTROLÓROV **13**
ZÁVER **14**
KONTAKT **14**
PRÍLOHA Č. 1 CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA AGENDY OSN 2030 ..... **15**
PRÍLOHA Č. 2 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 V ČESKEJ REPUBLIKE **16**
PRÍLOHA Č. 3 PRIORITNÉ OBLASTI SR **19**

ZOZNAM SKRATIEK

SKRATKA	VÝZNAM
EEA	European Environment Agency (Európska agentúra životného prostredia)
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EŠS	Európsky štatistický systém
EÚ	Európska únia
IAEG-SDGs	Expertná skupina pre indikátory udržateľného rozvoja
IDI	INTOSAI Development Initiative (Rozvojová organizácia medzinárodnej organizácie najvyšších kontrolných inštitúcií)
IKT	Informačno-komunikačné technológie
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions (Medzinárodná organizácia najvyšších kontrolných inštitúcií)
ISSAI	medzinárodné štandardy najvyšších kontrolných inštitúcií
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
NFP	nenávratný finančný príspevok
NKÚ ČR	Najvyšší kontrolný úrad Českej republiky
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OSN	Organizácia spojených národov
SAV	Slovenská akadémia vied
SDGs	Sustainable development goals (ciele udržateľného rozvoja)
SDMX	Statistical Data and Metadata eXchange
SR	Slovenská republika
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚPPVII	Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka č. 1: Národné ukazovatele pre prioritné oblasti SR 10

ZHRNUTIE

Dňa 25. septembra 2015 schválili členské krajiny OSN na svojom summite v New Yorku historický dokument pod názvom ***„Premena nášho sveta: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj"***. Ide o rozvojový program OSN na obdobie 2015 až 2030, ktorý pozostáva zo 17 cieľov udržateľného rozvoja (Sustainable Development Goals – SDGs). Prehľad všetkých cieľov je uvedený v Prílohe 1 tejto správy.

Dokument bol prijatý jednomyseľne, teda všetkými členskými krajinami OSN. Na rozdiel od minulosti sú tieto ciele zamerané na celý svet, nielen na rozvojové krajiny.

Ciele Agendy 2030 sú komplexné; nie je to len zastavenie devastácie planéty, odstránenie extrémnej chudoby a hladu, ale aj vytváranie demokratických inštitúcií, dobrej vlády, či rešpektovania ľudských práv. Každý štát prispôsobuje výber cieľov tak, aby ich čo najviac sústredil na svoje vlastné identifikované potreby. Agenda 2030 nie je právne záväzná, ale jej rešpektovanie je prirodzenou povinnosťou vyspelých štátov, medzi ktoré Slovensko patrí.

Koordináciu agendy udržateľného rozvoja v SR má na starosti Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu. V oblasti indikátorov a monitorovania je koordinátorom Štatistický úrad SR.

V SR existuje viac ako 300 odvetvových a prierezových stratégií, ktoré sú parciálne, často nie sú vzájomne previazané a ani sa nedopĺňajú. Nie sú dostatočne monitorované a často v nich chýbajú cieľové (výsledkové) indikátory. Prihlásením sa k Agende OSN pre udržateľný rozvoj do roku 2030 získala SR historickú príležitosť a prostriedok, ako určiť svoje dlhodobé národné ciele.

V roku 2018 preveril NKÚ SR aktuálnu situáciu a vyhodnotil, ako je Slovensko pripravené na plnenie svojich dlhodobých cieľov do roku 2030. Kontrola bola zameraná na identifikáciu národných cieľov udržateľného rozvoja SR do roku 2030, či bolo zabezpečené ich financovanie a či bol nastavený efektívny spôsob, ako priebežne merať ich dosahovanie.

Úspešná realizácia cieľov udržateľného rozvoja si okrem zainteresovania širokej škály expertov zo štátnej, akademickej, súkromnej sféry aj laickej verejnosti vyžaduje i vysokú úroveň angažovanosti zo strany politických predstaviteľov.

NKÚ SR konštatuje, že inštitucionálny rámec pre zabezpečenie udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2030 je dostatočný. Uzneseniami vlády SR je určená zodpovednosť inštitúcií za koordináciu, monitorovanie, kontrolu, podávanie správ a plnenie ďalších úloh spojených s touto agendou.

NKÚ SR veľmi pozitívne hodnotí zapojenie aktérov verejného a súkromného sektora do plánovania udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2030. Do diskusie o národných prioritách bola zapojená široká škála zástupcov štátnej správy a samosprávy, občianskych, akademických a profesijných organizácií. Vláda SR dňa 13. júna 2018 schválila **šesť prioritných oblastí** udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2030.

Národné ciele rozvoja Slovenska do roku 2030 však zatiaľ **neboli definované**. Na definované národné ciele musia nadväzovať národné indikátory, ktoré budú slúžiť na meranie pokroku. Tieto indikátory mali byť vypracované do 31. mája 2018. Uvedená úloha **nebola splnená.** NKÚ SR upozorňuje, že nemožno definovať národné indikátory, ak nie sú definované národné ciele v prioritných oblastiach. Vláda SR upravila termín na vypracovanie národných indikátorov do 30. apríla 2019.

Súčasne vláda SR uložila podpredsedovi vlády SR pre investície a informatizáciu úlohu, aby v spolupráci s členmi vlády SR vypracoval do 30. apríla 2019 materiál, ktorý určí víziu a stratégiu rozvoja Slovenska do roku 2030. V materiáli majú byť v každej prioritnej oblasti definované **merateľné národné ciele a k nim vytvorené výsledkové národné indikátory.** Za vypracovanie národných indikátorov v termíne do 30. apríla 2019 je zodpovedný predseda ŠÚ SR v spolupráci so všetkými zainteresovanými ministrami.

NKÚ SR upozorňuje, že pri súbežnom plnení dvoch úloh zadaných vládou SR pre ÚPPVII aj ŠÚ SR je nutná úzka intenzívna spolupráca oboch subjektov. Pokiaľ ŠÚ SR nebude významne zapojený do procesu tvorby národných cieľov, nebude môcť vypracovať v stanovenom čase vhodne zvolené národné indikátory. **Vzhľadom na to, že SR bude mať v apríli 2019 už iba 11 rokov na naplnenie cieľov Agendy 2030, NKÚ SR vníma súbeh týchto dvoch úloh ako úsporu času. Zároveň však upozorňuje na vysokú náročnosť koordinácie potrebnej na to, aby k 30. aprílu 2019 boli vypracované národné ciele (ÚPPVII) a k nim národné indikátory (ŠÚ SR).**

Pri plnení obidvoch úloh je nevyhnutné uplatňovať tzv. **celovládny prístup,** keďže obidva koordinujúce subjekty nutne potrebujú k splneniu svojich úloh **aktívnu spoluprácu so všetkými rezortmi.**

NKÚ SR pozitívne hodnotí, že napriek chýbajúcim národným cieľom, ŠÚ SR iniciatívne vypracoval publikáciu obsahujúcu prehľad existujúcich indikátorov a zatiaľ vyhodnotil pripravenosť SR na globálne monitorovanie.

Na realizáciu agendy nestačí stanoviť, „čo budeme robiť" (národné ciele), „ako" budeme merať pokrok (národné

indikátory), ale je nutné stanoviť aj to, „koľko“ finančných zdrojov na realizáciu potrebujeme. Zainteresované orgány by mali analyzovať potrebné finančné prostriedky a ich zdroje. Vzhľadom na to, že národné ciele neboli ešte identifikované, v tomto štádiu prípravy zatiaľ **nedošlo ku konkrétnemu vyčísleniu finančných zdrojov** na národné ciele do roku 2030. NKÚ SR preto odporučil ÚPPVII užšie komunikovať s Ministerstvom financií SR, s cieľom identifikovať zdroje zo štátneho rozpočtu. Takisto je dôležité, aby ÚPPVII inicioval vnútornú komunikáciu odborov zodpovedných za agendu udržateľného rozvoja s Centrálnym koordinačným orgánom s cieľom špecifikovať finančné požiadavky a ich plánované prideľovanie zo zdrojov EÚ v rámci nového programového obdobia na roky 2021 až 2027.

Na realizáciu národných cieľov SR do roku 2030 je nevyhnutné vyčleniť finančné prostriedky na realizačnú podporu – **technické vybavenie a personálne kapacity**. Kontrolou bolo zistené, že na ÚPPVII a ŠÚ SR sú tieto prostriedky zabezpečené najmä zo zdrojov EÚ a len do roku 2020. NKÚ SR preto odporúča vláde SR, aby na tieto účely zabezpečila od roku 2020 financovanie primárne zo štátneho rozpočtu, a to na všetkých relevantných inštitúciách, pretože ide o prioritu strategického významu s dosahom na všetkých obyvateľov a celé územie SR.

Informovanie obyvateľov Slovenska o cieľoch udržateľné rozvoja SR do roku 2030 nebolo dostatočne zabezpečené. NKÚ SR preto odporučil ÚPPVII, aby vypracoval komunikačnú stratégiu pre všetky špecifické skupiny – zamestnancov štátnej správy a samosprávy, akademické a občianske organizácie, súkromný sektor, odbornú aj laickú verejnosť. Angažovanosť všetkých zainteresovaných strán je dôležitá pre úspešný dlhodobý rozvoj Slovenska.

Počas výkonu kontrolnej akcie NKÚ SR spolupracoval aj s Najvyšším kontrolným úradom Českej republiky. Porovnanie zabezpečenia procesu udržateľného rozvoja do roku 2030 bolo urobené na základe rovnakých kontrolných otázok. Cieľom tejto spolupráce bola **výmena skúseností a prenos dobrej praxe.**

1 CIEĽ KONTROLNEJ AKCIE

Cieľom kontrolnej akcie bolo preverenie pripravenosti Slovenska na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030. Preveriť, ako pokročilo Slovensko pri implementácii Agendy po troch rokoch od pristúpenia k rezolúcii OSN, a či má Slovensko definované vlastné národné ciele udržateľného rozvoja do roku 2030. Kontrola NKÚ SR bola zameraná na zmapovanie stavu implementácie v podmienkach Slovenskej republiky na najvyššej koordinačnej úrovni.

Kontrola bola realizovaná na ÚPPVII a ŠÚ SR tak, aby bolo možné zodpovedať na tieto otázky:

1. Do akej miery prijala vláda SR Agendu OSN 2030?
2. Zabezpečila vláda SR dostatočné zdroje a kapacity potrebné na implementáciu Agendy OSN 2030?
3. Vytvorila vláda SR mechanizmus na monitorovanie implementácie Agendy OSN 2030?

2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE

- Rezolúcia 70/1 – „Transformujeme náš svet: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj“, prijatá Valným zhromaždením OSN
- Národný akčný plán implementácie Agendy 2030
- Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj; uznesenie vlády SR č. 95/2016
- Návrh postupu vnútroštátnej implementácie Agendy 2030; uznesenie vlády SR č. 350/2017
- Návrh Cestovnej mapy k Národnému infraštruktúrnemu plánu na roky 2018 – 2030; uznesenie vlády SR č. 11/2017
- Koncepcia implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí; uznesenie vlády SR č. 5/2017
- Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030; unesenie vlády SR č. 273/2018 z 13. 6. 2018

Výkon kontroly

Pri príprave aj výkone kontrolnej akcie boli primerane použité postupy a pravidlá medzinárodných kontrolných štandardov ISSAI 300, 3000, 3100 a 3200 pre kontrolu výkonnosti.

Informácie potrebné pre formuláciu záverov kontroly boli získané štúdiom dokumentov, a to najmä príslušných uznesení vlády SR, štatútov a záznamov *Rady vlády pre Agendu 2030* a *Pracovnej skupiny pre Agendu 2030 a Národný investičný plán*, organizačného poriadku ÚPPVII SR a ďalších dokumentov súvisiacich s implementáciou Agendy 2030. Počas výkonu kontroly uskutočnili kontrolóri NKÚ SR rozhovory so zástupcami ÚPPVII SR, ŠÚ SR, Platformy mimovládnych rozvojových organizácií a so Splnomocnencom vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. Uvedeným krokom boli získavané externé expertné informácie.

3 ZISTENIA A ODPORÚČANIA

VÍZIA A STRATÉGIA SLOVENSKA DO ROKU 2030

Výsledky kontroly sú spracované vo forme semaforu.

Zelená farba označuje procesy, ktoré sú dostatočne zabezpečené.

Oranžová farba zobrazuje procesy, v ktorých boli zatiaľ realizované určité čiastkové kroky.

Červená farba identifikuje procesy, v ktorých nebol zaznamenaný významný pokrok.

Sivá farba označuje procesy, ktoré neboli hodnotené. Touto farbou sú označené dva procesy v ČR – financovanie cieľov udržateľného rozvoja ČR do roku 2030 a financovanie kapacít.[1)]

Cieľom spolupráce NKÚ SR a NKÚ ČR bolo **zistiť, ako je zabezpečený proces udržateľného rozvoja do roku 2030 v oboch štátoch, výmena skúseností a prenos dobrej praxe.**

Preverovanie v oboch štátoch bolo vykonané na základe rovnakých kontrolných otázok. Informácie o aktuálnej situácii v Českej republike sú uvedené v Prílohe č. 2 tejto správy.

[1)] NKÚ ČR preveril údaje z verejných zdrojov, kontrola priamo u subjektov zatiaľ nebola vykonaná.

Graf 1: Porovnanie stavu implementácie Agendy 2030 Slovenskej a Českej republiky

*Semafor pripravenosti **Slovenskej republiky** na implementáciu cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030*

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR

*Semafor pripravenosti **Českej republiky** na implementáciu cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030*

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR v spolupráci s NKÚ ČR

NKÚ SR a NKÚ ČR vyhodnotili, že v oboch krajinách je zabezpečený dostatočný **inštitucionálny rámec** pre dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja do roku 2030. Mechanizmus na **podporu spolupráce medzi rôznymi aktérmi** udržateľného rozvoja v SR aj ČR vytvára predpoklady, aby bola takto nastavená spolupráca efektívna.

Hoci vláda SR už schválila národné priority implementácie Agendy 2030, konkrétne **národné ciele** v jednotlivých prioritných oblastiach ešte neboli definované. V SR práve prebieha príprava materiálu „*Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030*“, v ktorom majú byť definované aj tieto národné ciele. V tomto materiáli majú byť zároveň definované aj **národné indikátory** pre meranie pokroku v dosahovaní národných cieľov. Preto NKÚ SR vyhodnotil tieto procesy ako čiastočne zabezpečené.

Na rozdiel od SR, v ČR je tento proces už zrealizovaný. Hlavnou platformou pre prenos cieľov udržateľného rozvoja v ČR je „*Strategický rámec Česká republika 2030“*. Je to zastrešujúci dokument, ktorý udáva smer rozvoja krajiny na najbližšie desaťročie s cieľom zvyšovať kvalitu života. Dňa 17. 10. 2018 vláda ČR schválila *Implementačný plán pre naplnenie Strategického rámca Česká republika 2030,* ktorým je strategický rámec zavádzaný do praxe. V implementačnom pláne sú definované špecifické národné ciele. Ku každému cieľu je vypracovaná karta špecifického cieľa, ktorá obsahuje všetky podstatné informácie o cieli, aktuálnej situácii, indikátoroch a plánovanom postupe v podobe opatrení a odporúčaní. Schválením implementačného plánu bola zabezpečená úloha definovať **národné ciele a národné indikátory** udržateľného rozvoja ČR do roku 2030.

V rámci kontroly bolo ďalej vyhodnotené, či vláda zabezpečila **technické vybavenie a personálne kapacity** na dosiahnutie národných cieľov do roku 2030. Keďže v SR sú technické a personálne kapacity zabezpečené len do roku 2020, t. j. na obdobie kedy prebieha najmä príprava strategických dokumentov rozvoja SR do roku 2030, vyhodnotili sme tento proces ako čiastočne zabezpečený. V ČR nebol tento proces hodnotený, pretože NKÚ ČR preveril údaje zatiaľ len z verejných zdrojov, kontrola priamo u subjektov nebola vykonaná.

V tomto štádiu nebolo možné určiť výšku **finančných zdrojov na dosiahnutie národných cieľov** Slovenska do roku 2030.Tento proces zatiaľ nebol v ČR vyhodnotený.

Pre úspešnú realizáciu udržateľného rozvoja do roku 2030 je veľmi dôležité zvyšovať povedomie o národných cieľoch tak, aby sa odborná aj laická verejnosť mohla zapojiť do ich implementácie a monitoringu pokroku v ich dosahovaní. Preto NKÚ SR hodnotil, ako je zabezpečené zvyšovanie povedomia o Agende 2030. Keďže zatiaľ nebola spustená **všeobecná informačná kampaň,** tento proces bol vyhodnotený ako nedostatočne zabezpečený. V ČR bola informovanosť o Agende 2030 vyhodnotená ako čiastočne zabezpečená. Informačná kampaň v ČR zatiaľ nebola spustená, ale súčasťou *Implementačného plánu pre naplnenie Strategického rámca Česká republika 2030* je aj *Komunikačný plán implementácie*.

3.1 INŠTITUCIONÁLNY RÁMEC

Zabezpečila vláda SR dostatočný inštitucionálny rámec pre dosiahnutiu cieľov udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2030?

Áno. Udržateľný rozvoj Slovenska do roku 2030 koordinuje Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. Štatistický úrad SR koordinuje monitorovanie dosahovania národných cieľov do roku 2030.

Za celkovú koordináciu udržateľného rozvoja Slovenska a najmä za definovanie národných cieľov a za podávanie správ o pokroku v ich dosahovaní zodpovedá ÚPPVII. Na ÚPPVII zabezpečuje hlavné úlohy spojené s touto agendou *Sekcia riadenia investícií* a najmä jej dva odbory – *Odbor koordinácie Agendy 2030* a *Odbor strategického plánovania*, ktorý je zodpovedný najmä za vypracovanie *Národného investičného plánu* (kľúčové investície do hospodárskej a sociálnej infraštruktúry v strednodobom horizonte), a tiež má za úlohu kvantifikovať a identifikovať zdroje ich finančného krytia.

Za vytvorenie národných indikátorov a koordináciu monitorovania, teda ako budú dosahované jednotlivé národné ciele, zodpovedá ŠÚ SR. Na ŠÚ SR zabezpečuje hlavné úlohy Odbor koordinácie štatistických zisťovaní na Sekcii všeobecnej metodiky a registrov v spolupráci s vecne príslušnými útvarmi ŠÚ SR a gestormi z príslušných ministerstiev.

Monitorovanie dosahovania národných cieľov do roku 2030 je projekt viacstrannej štatistiky, a preto ho ŠÚ SR nevníma oddelene od ostatnej štatistiky, ale ako jej súčasť.

3.2 ZAPOJENIE AKTÉROV

Zabezpečila vláda SR efektívny mechanizmus na podporu spolupráce medzi rôznymi aktérmi v oblasti udržateľného rozvoja?

Áno. Vláda SR zriadila ministerskú Radu vlády pre Agendu 2030 a Pracovnú skupinu pre Agendu 2030 a Národný investičný plán SR na roky 2018 až 2030.

Rada vlády pre Agendu 2030 je zložená z 31 zástupcov sektorových ministerstiev, akademických a občianskych organizácií, zamestnávateľských zväzov a samosprávy. Obce a mestá sú zastúpené v Rade dvoma asociáciami:

1. Združenie miest a obcí Slovenska,
2. Únia miest Slovenska.

Regionálnu samosprávu zastupuje Združenie samosprávnych krajov SK8.

Rade predsedá podpredseda vlády pre investície a informatizáciu. Technickú podporu Rade poskytuje *Pracovná skupina pre Agendu 2030 a Národný investičný plán,* ktorú tvorí 15 zástupcov ústredných orgánov štátnej správy. Súčasťou pracovnej skupiny je aj Komora zainteresovaných aktérov, ktorá je zložená zo 42 zástupcov občianskych, akademických a profesijných organizácií.

3.3 NÁRODNÉ CIELE

Boli stanovené národné ciele rozvoja Slovenska do roku 2030?

Nie, ale *Úrad podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu* zabezpečil vypracovanie prioritných oblastí rozvoja Slovenska do roku 2030. Konkrétne národné ciele v jednotlivých oblastiach majú byť definované do 30. apríla 2019 v materiáli *„Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030.“*

V roku 2017 vypracoval Prognostický ústav Slovenskej akadémie vied štúdiu pod názvom *Východiská prípravy národných priorít implementácie Agendy 2030*. **Do jej prípravy boli zapojení aj experti z analytických jednotiek ústredných orgánov štátnej správy.** NKÚ SR oceňuje túto spoluprácu a identifikuje ju ako dobrú prax. Takto nastavené spracovanie strategických dokumentov dáva predpoklad na osvojovanie si myšlienok a záverov priamo ústrednými orgánmi štátnej správy. NKÚ SR zo skúseností z vlastných kontrol eviduje skôr snahu zadávať analýzy a stratégie do externého prostredia bez vlastných vstupov.

Štúdia navrhovala päť kľúčových prioritných oblastí pre udržateľný rozvoj Slovenska do roku 2030. V každej oblasti bola analyzovaná aktuálna situácia v SR, vypracovaný bol stručný prehľad existujúcich dlhodobých stratégií a medzera medzi súčasným a žiaducim stavom.

Koncom roka 2017 ÚPPVII inicioval participatívny proces identifikovania národných priorít implementácie Agendy 2030. Jeho cieľom bolo podrobiť oponentúre návrh národných priorít, ktorý vypracoval Prognostický ústav SAV. Proces trval tri mesiace a zúčastnilo sa ho 148 účastníkov štátnych inštitúcií, samosprávy, občianskych organizácií a súkromných spoločností. Celkom sa uskutočnilo desať seminárov v rôznych regiónoch Slovenska.

Účastníci sa zhodli na prijatí navrhnutých oblastí a zároveň navrhli ďalšiu oblasť – právny štát, demokracia a bezpečnosť. Všetky oblasti rozvoja sú rovnocenné.

NKÚ SR pozitívne hodnotí, že realizáciou participatívneho procesu sa ÚPPVII podarilo zapojiť do implementácie Agendy 2030 rozsiahlu škálu subjektov verejnej správy, občianskych organizácií a súkromného sektora a prispieť tak k zvýšeniu povedomia o Agende 2030 v odbornej verejnosti.

V roku 2018 bola vytvorená Komora zainteresovaných aktérov, ktorá sa stala súčasťou Pracovnej skupiny pre Agendu 2030 a Národný investičný plán. Zapojenie členov Komory zainteresovaných aktérov do ďalšieho procesu implementácie Agendy 2030, a to najmä tvorby národných cieľov a národných indikátorov, pomôže stanoviť relevantné a merateľné ciele udržateľného rozvoja SR.

Prioritné oblasti udržateľného rozvoja Slovenska do roku 2030:

1. **Vzdelanie pre dôstojný život**
2. **Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí**
3. **Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia**
4. **Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy**
5. **Právny štát, demokracia a bezpečnosť**
6. **Dobré zdravie**

Hlavné výzvy v jednotlivých oblastiach sú popísané v Prílohe 3. NKÚ SR vybral pre ilustráciu príklady národných ukazovateľov pre prioritné oblasti SR, ktoré dokumentujú **zaostávanie Slovenska v daných oblastiach voči priemeru EÚ** (Tab. 1).

Tab. 1 Národné ukazovatele pre prioritné oblasti SR

Prioritná oblasť	Vzdelanie pre dôstojný život	
Ukazovateľ	**Miera ukončeného terciárneho vzdelania** (% populácie vo veku 30 – 34 rokov)	
Rok 2017	**SR: 34,3 %**	**EÚ: 39,9 %**
Prioritná oblasť	Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí	
Ukazovateľ	**Výdavky na výskum a vývoj** (% HDP)	
Rok 2016	**SR: 0,8 %**	**EÚ: 2 %**
Prioritná oblasť	Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia	
Ukazovateľ	**Podiel dokončených obecných nájomných bytov v SR** (%)[2)]	
Rok 2016	**SR: 2,3 %**	**EÚ: ?**
Prioritná oblasť	Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy	
Ukazovateľ	**Obyvateľstvo vystavené zvýšeným koncentráciám škodlivých prachových častíc PM2,5 v ovzduší** (% populácie)	
Rok 2015	**SR: 19 %**	**EÚ: 14,5 %**
Prioritná oblasť	Právny štát, demokracia a bezpečnosť	
Ukazovateľ	**Nezávislosť súdnictva – nezávislosť súdneho systému vnímaná ako veľmi alebo celkom dobrá** (% populácie)	
Rok 2017	**SR: 23 %**	**EÚ: 55 %**
Prioritná oblasť	Dobré zdravie	
Ukazovateľ	**Zdravé roky života pri narodení – ženy** (počet)	
Rok 2016	**SR: 57 rokov**	**EÚ: 64,2 rokov**

Zdroj: Eurostat, EEA, MDV SR

[2)] V prípade prioritnej oblasti Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia sa Slovensko pohybuje nad priemerom EÚ (v ukazovateli Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením), ale problém je v oblasti nízkej dostupnosti lacnejších foriem bývania.

3.4 FINANCOVANIE KAPACÍT

Zabezpečila vláda SR technické vybavenie a personálne kapacity potrebné na dosiahnutie národných cieľov Slovenska do roku 2030?

Nie, pretože dostatočné technické vybavenie a personálne kapacity sú zabezpečené len do roku 2020, t. j. na obdobie, kedy prebieha najmä príprava strategických dokumentov rozvoja Slovenska do roku 2030.

Celonárodná koordinácia prípravy a implementácie národných cieľov je zabezpečovaná odborom koordinácie Agendy 2030 v rámci sekcie riadenia investícií ÚPPVII.

Podľa zistenia NKÚ SR mzdové prostriedky zamestnancov sú refundované zo zdrojov EÚ v rámci projektu *„Vybudovanie intervenčnej logiky strategického plánovania v ústredných orgánoch štátnej správy“ z Operačného programu Efektívna verejná správa.* Z prostriedkov dotknutého projektu sú financované aj aktivity súvisiace s technickým zabezpečením, služobnými cestami zamestnancov, organizovaním seminárov, konzultantských vstupov do programovania Agendy 2030 a pod. Dotknutý odbor je v personálnom zložení: riaditeľka odboru a 3 výkonní pracovníci. Uvedené financovanie zo zdrojov EÚ je zabezpečené do mesiaca január 2021 vo výške 942 164 eur, technické vybavenie a zabezpečenie IKT daného odboru je do uvedeného dátumu adekvátne.

Odporúčanie pre ÚPPVII:

NKÚ SR odporúča zabezpečiť financovanie odboru koordinácie Agendy 2030 trvalo, t. j. aj po skončení projektu „Vybudovanie intervenčnej logiky strategického plánovania v ústredných orgánoch štátnej správy“, a to primárne zo štátneho rozpočtu, pretože ide o absolútnu koordinačnú prioritu strategického významu s dosahom na všetkých obyvateľov a celé územie SR.

Pomoc pri príprave na implementáciu Agendy 2030 poskytovali ÚPPVII experti z OECD na základe zmluvy o poskytovaní technickej asistencie, uzavretej v septembri 2017. Predmetom zmluvy bolo poskytovanie poradenstva pre právny a inštitucionálny rámec Agendy 2030, výhľadové plánovanie, ciele a indikátory, monitorovanie, určenie priorít Národného investičného plánu a financovanie.

Organizáciu pracovných seminárov k návrhu prioritných oblastí rozvoja Slovenska zabezpečovala na základe

zmluvy s ÚPPVII nezisková organizácia PDCS, o. z (Partners for Democratic Change Slovakia).

V ŠÚ SR úlohy spojené s monitorovaním cieľov Slovenska do roku 2030 zabezpečuje odbor koordinácie štatistických zisťovaní sekcie všeobecnej metodiky a registrov v spolupráci s vecne príslušnými útvarmi ŠÚ SR a gestormi z príslušných ministerstiev. Monitorovanie dosahovania národných cieľov do roku 2030 je projekt viacstrannej štatistiky, a preto ho ŠÚ SR nevníma oddelene od ostatnej štatistiky, ale ako jej súčasť.

V koordinačnom útvare časť pracovných kapacít ŠÚ SR uvoľnili efektívnejším prerozdelením prác, na základe čoho je k dispozícii jedna osoba na plný úväzok. V rokoch 2018 až 2019 sa zatiaľ na riešenie úloh Agendy 2030 nepredpokladá vytvorenie nových pracovných pozícií. V období 2018 až 2020 sa predpokladá, a čiastočne sa už aj zahrnulo, využitie ďalších cca 40 pracovníkov, ktorí úlohy spojené s Agendou 2030 vykonávajú a budú vykonávať popri svojej ostatnej štatistickej práci, pričom sa v tomto období na danú činnosť neplánuje navýšenie zdrojov.

K úlohám spojeným s Agendou 2030 v súčasnom období, ako aj do roku 2020 má ŠÚ SR k dispozícii dostatočné vybavenie IKT; ide o tie isté zariadenia, ktoré sa používajú aj na ostatné úlohy ŠÚ SR.

V rokoch 2020+ môžu nárast nákladov, ako aj potreba ďalších ľudských zdrojov a IKT ovplyvniť opodstatnené potreby na rozvoj niektorých štatistických oblastí. Tieto potreby ešte nemožno v súčasnosti identifikovať vzhľadom na to, že národná stratégia je vo fáze vývoja.

Kontrolóri NKÚ SR zistili, že ŠÚ SR neidentifikoval konkrétnu potrebu finančných prostriedkov a ich zdrojov potrebných na jeho úkony ohľadom monitorovania cieľov a inú činnosť spojenú s úlohami, ktoré pre Agendu 2030 zabezpečuje, a to ani na obdobie 2018 až 2020, ani 2020 až 2030. Tieto úlohy sú zatiaľ kryté v rámci rozpočtu prideľovaného z MF SR na ročnej báze. Financovanie ŠÚ SR zo štátneho rozpočtu bolo však v období rokov 2007 až 2017 viackrát výrazne znižované.

Odporúčanie pre ŠÚ SR:

NKÚ SR odporúča ŠÚ SR, aby informoval/ pripravil MF SR na navýšenie rozpočtu pre ŠÚ SR, pretože musí bez časového sklzu spracovávať dané úlohy v požadovanej kvalite, s adekvátnym počtom ľudských zdrojov a zodpovedajúcim IKT vybavením. Prioritne pre potreby poskytovania údajov v štandardizovanom formáte otvorených údajov. A následne v závislosti od konkrétnej potreby spojenej s vývojom, obstaraním a použitím štatistických metód (štandard SDMX, dáta/indikátory Tier 3, metodika a dáta Tier 2, vizualizácie a šírenie dát SDGs v súlade s trendmi Eurostatu a OSN), ktoré môžu s vysokou pravdepodobnosťou v nasledujúcom období monitorovania cieľov Agendy 2030 nastať.

3.5 MONITOROVANIE

Zabezpečila vláda SR monitorovanie a podávanie správ o pokroku v dosahovaní cieľov rozvoja Slovenska do roku 2030?

Nie, národné indikátory na meranie cieľov rozvoja Slovenska do roku 2030 neboli ešte vytvorené, ale ŠÚ SR vyhodnotil pripravenosť Slovenska na globálne monitorovanie a podnikol kroky pre určenie zodpovedných producentov dát.

Za monitorovanie a podávanie správ o pokroku v implementácii Agendy 2030 je zodpovedný podpredseda vlády SR pre investície a informatizáciu. Prvú správu o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách je povinný vypracovať do 30. júna 2020 a následne dvojročne do roku 2030.

Predsedovi Štatistického úradu SR bola uložená úloha, aby v spolupráci so všetkými zainteresovanými ministrami spolupracoval na vypracovaní národných indikátorov k cieľom rozvoja Slovenska do roku 2030, a tiež spolupracoval aj na monitorovaní týchto indikátorov. Aktuálny termín na splnenie úlohy je 30. apríl 2019.

ŠÚ SR vypracoval a zverejnil ešte v decembri 2016 publikáciu obsahujúcu prehľad existujúcich indikátorov k jednotlivým cieľom Agendy 2030, ktorá je zároveň prvým ucelením štatistickým pohľadom na plnenie cieľov udržateľného rozvoja Agendy 2030 v SR. Iniciačná publikácia *Slovenská republika a ciele udržateľného rozvoja Agendy 2030* je v elektronickej podobe dostupná na portáli ŠÚ SR.

Obr. 2 Publikácia ŠÚ SR, 2016

Zdroj: ŠÚ SR

ŠÚ SR podnikol prvé kroky pre určenie zodpovedností relevantných producentov údajov. Výlučne na účely monitorovania plnenia cieľov Agendy 2030 založil ŠÚ SR v septembri 2017 expertnú skupinu pre indikátory a monitorovanie. V expertnej skupine sú zástupcovia z Úradu vlády SR, ministerstiev a členovia Národného štatistického systému s cieľom, aby boli pokryté všetky kľúčové oblasti politického rozhodovania a štatistík. Tvorba národných indikátorov je zatiaľ v prípravnej fáze, keďže príprava národných priorít ešte nebola uzavretá až na úroveň národných cieľov.

Zasadnutia expertnej skupiny sa zintenzívnia, keď budú špecifikované strategické ciele k národným prioritám.

Východiskovým dokumentom pre vypracovanie národných indikátorov je zoznam globálnych indikátorov, ktorý bol schválený Valným zhromaždením OSN v júli 2017. Obsahuje 244 indikátorov, z toho je 232 jedinečných. Údaje k indikátorom za jednotlivé krajiny sú zverejňované na stránke OSN v globálnej databáze, spolu s metadátami k jednotlivým indikátorom.

ŠÚ SR sa preto v kontrolovanom období sústredil na globálne monitorovanie a postupné zverejňovanie indikátorov vypočítaných z údajov dostupných na ŠÚ SR, ministerstvách a iných inštitúciách.

Audit ŠÚ SR ukázal, že 57 globálnych indikátorov možno vypočítať z dostupných zdrojov, 23 indikátorov sa dá stanoviť čiastočne a pre 7 indikátorov možno vypočítať proxy indikátor. 96 indikátorov bolo identifikovaných mimo záberu štátnej štatistiky, pre 41 indikátorov nie sú dostupné žiadne údaje a 17 indikátorov je považovaných za nerelevantné pre SR. Výsledky auditu globálnych indikátorov v SR zobrazuje Obr. 3.

Obr. 3 Vyhodnotenie dostupnosti globálnych indikátorov (počet indikátorov)

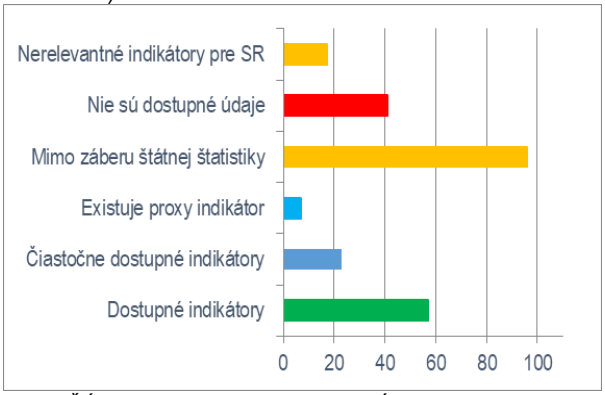

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie NKÚ SR

Zoznam globálnych indikátorov, pripravený ŠÚ SR a členmi expertnej skupiny pre indikátory a monitorovanie, by mal predstavovať východiskový bod pre vypracovanie zoznamu národných ukazovateľov. ŠÚ SR by mal identifikovať a navrhovať národné cieľové indikátory súbežne s identifikovaním národných cieľov v šiestich schválených národných prioritných oblastiach. Národné ciele a indikátory sa budú pripravovať súčasne s tvorbou *Vízie a stratégie rozvoja SR*, za ktorú zodpovedá ÚPPVII a mala by reflektovať aj ciele Agendy 2030.

Pri štartovacej pozícii globálneho monitorovania Agendy 2030 a pri vyššie uvedenom zohľadnení dostupnosti zdrojov pre relevantné indikátory je riziko nedostatku dát. Navyše, na národnej úrovni, na základe budúcej národnej stratégie, môžu vzniknúť požiadavky na nové zdroje dát. V oblasti regionálnych štatistík, na účely politických rozhodovaní, vzrastá dopyt po údajoch na úrovni okresov a obcí. V tejto súvislosti je výzvou napr. aj úprava zákona o štátnej štatistike. Zodpovednosť za monitorovanie a podávanie správ o pokroku v implementácii Agendy 2030 bola určená uzneseniami vlády SR. Za podávanie správ o dosiahnutých výsledkoch v národných prioritách implementácie Agendy 2030 je zodpovedný ÚPPVII. Prvú správu je povinný vypracovať do 30. júna 2020 a následne dvojročne do roku 2030.

3.6 FINANCOVANIE CIEĽOV SR

Zabezpečila vláda SR finančné zdroje potrebné na dosiahnutie cieľov Slovenska do roku 2030?

Nie. V tomto štádiu prípravy strategických dokumentov nedošlo ku konkrétnemu vyčísleniu výšky finančných zdrojov na dosiahnutie cieľov Slovenska do roku 2030.

Je veľmi náročné určiť, koľko finančných zdrojov bude realizácia národných cieľov do roku 2030 v SR vyžadovať. Možno však dodržať jasný celovládny prístup – nastaviť hlavné finančné zdroje rezortov tak, aby podporovali národné ciele udržateľného rozvoja do roku 2030. Tento krok je nutné urobiť bez rozdielu, či ide o vlastné zdroje štátu, alebo o taký masívny finančný nástroj ako sú európske štrukturálne a investičné fondy.

Kľúčové pre zabezpečenie čo najvyššej pridanej hodnoty z každého investovaného eura je výkonnostne orientované programové rozpočtovanie. Rovnaký princíp je dôležitý aj pri nastavovaní operačných programov pre obdobie 2021 až 2027 v súlade s dlhodobou víziou Slovenska. Preto je nevyhnutné zainteresovanie Ministerstva financií SR ako kľúčového aktéra v procese financovania aktivít štátu.

Konkrétne vyčíslenie alokácií na dosiahnutie jednotlivých národných cieľov bude možné až v nasledovnom procese plánovania v Národnom investičnom pláne, novom viacročnom finančnom rámci EÚ po r. 2020, ako aj v rámci rozvojových plánov regiónov, miest a obcí. **Rezorty, ale aj iné subjekty, budú musieť na základe analýzy definovať konkrétne merateľné čiastkové ciele „čo a kedy“ chce a bude musieť SR dosiahnuť v rámci každého konkrétneho národného cieľa.** Až po definovaní toho, čo a kedy bude SR robiť, možno stanoviť výšku potrebných finančných prostriedkov.

Odporúčania pre ÚPPVII:

Iniciovať užšiu komunikáciu s MF SR, aby bolo intenzívnejšie zahrnuté do procesu prípravy a implementácie Agendy 2030 s cieľom identifikovania zdrojov a spôsobov financovania aktivít vedúcich k dosahovaniu konkrétnych cieľov Agendy 2030.

Zabezpečiť intenzívnu vnútornú komunikáciu medzi Centrálnym koordinačným orgánom a ostatnými útvarmi ÚPPVII, zodpovednými za udržateľný rozvoj. Cieľom je, aby zosúladili ciele programového obdobia na roky 2021 až 2027 s národnými cieľmi do roku 2030.

3.7 NÁRODNÁ KAMPAŇ

Zabezpečila vláda SR informovanosť obyvateľov o cieľoch rozvoja Slovenska do roku 2030?

Nie. Národná informačná kampaň pre obyvateľov Slovenska nebola zatiaľ spustená.

ÚPPVII na svojom webovom sídle zverejňuje informácie o implementácii Agendy 2030 – uznesenia vlády SR, záznamy zo zasadnutia Rady vlády pre Agendu 2030, Pracovnej skupiny pre Agendu 2030 a Národný investičný plán a expertných skupín, aktuality o prebiehajúcich seminároch a podobne.

Národná informačná kampaň o cieľoch udržateľného rozvoja Agendy 2030 nebola zatiaľ na Slovensku realizovaná. Pre úspešnú implementáciu Agendy je veľmi dôležité zvyšovať povedomie o národných cieľoch Agendy 2030 a o tom, ako sa odborná aj laická verejnosť môže zapojiť do ich implementácie a monitoringu.

Tiež je dôležité informovať o kľúčových princípoch implementácie Agendy, ide najmä o:

- princíp celovládneho prístupu, kedy je nevyhnutná intenzívna medzirezortná spolupráca
- princíp trvalosti, implementácia Agendy 2030 umožní dlhodobé efektívne strategické plánovanie, imúnne voči politickým cyklom
- princíp rozhodovania sa na základe relevantných, overiteľných a porovnateľných dát
- princíp hodnoty za peniaze
- princíp osvojenia si tak, aby stratégiu rozvoja SR do roku 2030 považovala vláda, samospráva, akademické, občianske organizácie a súkromné spoločnosti za svoju prioritu.

Odporúčanie pre ÚPPVII:

Vypracovať komunikačnú stratégiu o Agende 2030, ktorá by zohľadňovala potreby jednotlivých špecifických skupín – zamestnancov štátnej správy a samosprávy, akademických a občianskych organizácií a súkromných spoločností. Zamerať komunikačné aktivity aj na jednotlivcov, pretože pri dosahovaní cieľov je potrebné začať od seba, napr. preberať zodpovednosť za vlastné zdravie, pristupovať zodpovedne k životnému prostrediu a podobne. Uskutočniť aktivity s cieľom zapojiť aj parlament a prezidenta SR do inštitucionálneho rámca implementácie Agendy 2030.

4 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU

Kontrolované subjekty ÚPPVII a ŠÚ SR nevzniesli žiadne námietky proti pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti výsledkov kontroly.

Na základe záverov kontroly naformuloval NKÚ SR odporúčania pre oba kontrolované subjekty. Plnenie odporúčaní bude NKÚ SR v rámci svojej činnosti monitorovať.

ŠÚ SR na základe odporúčania NKÚ SR zaradil pri rokovaniach s MF SR už v septembri 2018 do návrhu rozpočtu na roky 2019 – 2021 položku „Automatizácia publikácie štatistických údajov do portálu otvorených dát v zmysle NKIVS“. MF SR a vláda SR však neakceptovali túto požiadavku a ŠÚ SR bude musieť realizovať modernizáciu portálu a verejnej databázy vrátane indikátorov Agendy 2030 v rozsahu, ktorý umožnia dostupné zdroje úradu. Zároveň bude v priebehu roka 2019 naďalej vyvíjať aktivity na poskytnutie finančných prostriedkov na požadované krytie výdavkov a do návrhu rozpočtu pre nasledujúce rozpočtové obdobie požiadavku opätovne zaradí.

5 TÍM KONTROLÓROV

Kontrolu vykonali kontrolóri, ktorí prešli osemtýždňovým kurzom na eLearningovej platforme o udržateľných cieľoch Agendy 2030. E-learningová platforma bola zabezpečovaná odborníkmi z IDI (medzinárodnej rozvojovej organizácie najvyšších kontrolných inštitúcií) a OSN. Dvaja z kontrolórov sa zúčastnili priamo týždenného tréningu v oblasti kontroly výkonnosti v kontrolovanej oblasti. Nevyžadovala sa spolupráca s externým expertom.

ZÁVER

Počas kontroly NKÚ SR zistil, že v roku 2018, t. j. tri roky od schválenia agendy OSN na obdobie 2015 až 2030, Slovensko **nemá definované národné ciele, vyčíslené finančné krytie na ich realizáciu a vytvorené národné indikátory, ako priebežne merať ich dosahovanie.** NKÚ SR zároveň konštatuje, že vláda SR vykonala kroky, aby tieto procesy boli zabezpečené do 30. apríla 2019. V tomto termíne má byť vypracovaný materiál *Vízia a stratégia rozvoja SR do roku 2030.*

Je nutné upozorniť, že proces nastavenia národného smerovania rozvoja štátu je veľmi kľúčový. Roztrieštenie limitovaných zdrojov na veľa oblastí neprinesie účinné opatrenia. Je nutné ukončiť proces stanovenia vízií v čo najkratšej dobe, aby mohol byť odštartovaný proces následných krokov, ktoré budú tieto vízie napĺňať. Je nutné upozorniť, aby jednotlivé rezorty pristupovali k tomuto procesu s plnou vážnosťou a nezostávali bokom pri definovaní konkrétnych krokov, a to v spolupráci s ÚPPVII aj so Štatistickým úradom. Pri viac ako 300 existujúcich stratégiách štát stráca prehľad a koncepčnosť.

Ciele Agendy 2030 sú komplexné, na ich naplnenie je často potrebná intervencia viacerých sektorových a prierezových politík. Je preto veľkou výzvou pre všetkých členov vlády SR, aby vo svojich rezortoch venovali náležitú pozornosť tomuto mimoriadne dôležitému strategickému materiálu. Rezortizmus a neakceptovanie koordinačných pravidiel môže viesť k neefektívnym krokom, ktoré môžu mať za následok financovanie nesprávnych aktivít na nesprávne ciele.

Vláda SR zabezpečila najmä:

- vytvorenie inštitucionálneho rámca inštitúcií zodpovedných za udržateľný rozvoj Slovenska do roku 2030
- vypracovanie národných prioritných oblastí rozvoja Slovenska do roku 2030 a ich oponentúra zo strany štátnych inštitúcií, samosprávy, občianskych a akademických organizácií a súkromného sektora
- zmapovanie existujúcich indikátorov
- technické vybavenie a personálne kapacity do roku 2020 na ÚPPVII a v ŠÚ SR
- zmapovanie existujúcich stratégií v rezortoch, určenie ich relevantnosti a spôsobu ich vyhodnocovania; informovanie o rozpracovaných stratégiách, termín ich dokončenia a spôsob schválenia.

Výzvy do budúcnosti

Ciele Agendy 2030 sú komplexné, na ich naplnenie je často potrebná intervencia viacerých sektorových či prierezových politík. Preto je potrebné uplatňovať tzv. **celovládny prístup,** kedy je nevyhnutná intenzívna medzirezortná spolupráca/súčinnosť.

Vzhľadom na veľký počet existujúcich stratégií musí dôjsť k ich horizontálnemu previazaniu – **prispôsobenie čiastkových stratégií k národným prioritám.** Len takto sa dosiahne zameranie vládneho úsilia na presne definované ciele.

Agenda OSN 2030 predstavuje pre Slovensko historickú príležitosť definovať relevantné **dlhodobé národné ciele do roku 2030** a v súlade s nimi nastaviť čiastkové ciele stratégií v jednotlivých rezortoch.

Je to dôležité pre určenie **výšky potrebných finančných zdrojov**, pretože ak nie je určené, čo chceme robiť, nemožno vyčísliť, koľko to bude stáť. Rozhodovanie o dlhodobých národných cieľoch musí vychádzať z relevantných, overiteľných a porovnateľných dát a pri dosahovaní cieľov je potrebné rešpektovať princíp **hodnoty za peniaze**.

NKÚ SR vo svojich kontrolách opakovane identifikuje nedostatky v oblasti monitorovania strategických dokumentov, preto je nevyhnutné vytvoriť systém **merateľných národných indikátorov.**

Vzhľadom na to, že SR bude mať v apríli 2019 už iba 11 rokov na naplnenie cieľov Agendy 2030, NKÚ SR vníma súbeh tvorby národných cieľov a národných indikátorov ako úsporu času a upozorňuje na nutnosť vysokej náročnosti koordinácie, zaručujúcej, že k 30. apríla 2019 budú vypracované národné ciele (ÚPPVII) a k nim národné indikátory (ŠÚ SR). **Existencia kvalitných indikátorov je dôležitá pre efektívny priebeh realizácie národných cieľov.**

Tým najdôležitejším pre úspešný udržateľný rozvoj Slovenska do 2030 je, aby sa s navrhnutými **národnými cieľmi stotožnila vláda SR, verejná správa, akademické, občianske organizácie a súkromné spoločnosti, odborná aj laická verejnosť.**

NKÚ SR bude monitorovať celý proces implementácie národných cieľov Slovenska do roku 2030. Opätovnú kontrolu v tejto oblasti plánuje vykonať v roku 2020.

KONTAKT

Najvyšší kontrolný úrad SR
Priemyselná 2
824 73 Bratislava
☎ +421 2 5011 4911
✉ info@nku.gov.sk

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu
Štefánikova 15, 811 05 Bratislava
☎ +421 2 2092 8156
✉ vicepremier@vicepremier.gov.sk

Štatistický úrad SR
Miletičova 3
824 67 Bratislava
☎ +421 2 50236 341
✉ info@statistics.sk

PRÍLOHA Č. 1 CIELE UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA AGENDY OSN 2030

Cieľ 1. Ukončiť chudobu všade a vo všetkých jej formách

Cieľ 2. Ukončiť hlad, dosiahnuť potravinovú bezpečnosť a lepšiu výživu a podporovať udržateľné poľnohospodárstvo

Cieľ 3. Zabezpečiť zdravý život a podporovať blahobyt pre všetkých a v každom veku

Cieľ 4. Zabezpečiť inkluzívne, spravodlivé a kvalitné vzdelávanie a podporovať celoživotné vzdelávacie príležitosti pre všetkých

Cieľ 5. Dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie všetkých žien a dievčat

Cieľ 6. Zabezpečiť dostupnosť a udržateľný manažment vody a sanitárnych opatrení pre všetkých

Cieľ 7. Zabezpečiť prístup k cenovo dostupným, spoľahlivým a udržateľným moderným zdrojom energie pre všetkých

Cieľ 8. Podporovať trvalý, inkluzívny a udržateľný ekonomický rast, plnú a produktívnu zamestnanosť a dôstojnú prácu pre všetkých

Cieľ 9. Vybudovať odolnú infraštruktúru, podporovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a posilniť inovácie

Cieľ 10. Znížiť rozdiely v rámci štátu a medzi štátmi

Cieľ 11. Premeniť mestá a ľudské obydlia na inkluzívne, bezpečné, odolné a udržateľné

Cieľ 12. Zabezpečiť udržateľnú spotrebu a výrobné schémy

Cieľ 13. Podniknúť bezodkladné opatrenia na boj proti zmenám klímy a ich dôsledkom.*

Cieľ 14. Zachovať a udržateľne využívať oceány, moria a zdroje mora na udržateľný rozvoj

Cieľ 15. Chrániť, obnovovať a podporovať udržateľné využívanie pozemných ekosystémov, udržateľne manažovať lesné hospodárstvo, bojovať proti dezertifikácii a zastaviť spätnú degradáciu krajiny a stratu biodiverzity

Cieľ 16. Presadzovať mierumilovné a inkluzívne spoločnosti v prospech udržateľného rozvoja, poskytnúť prístup k spravodlivosti pre všetkých a budovať efektívne, transparentné a inkluzívne inštitúcie na všetkých úrovniach

Cieľ 17. Posilniť prostriedky implementácie a revitalizácie globálneho partnerstva pre udržateľný rozvoj

PRÍLOHA Č. 2 IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 V ČESKEJ REPUBLIKE

Počas výkonu kontrolnej akcie NKÚ SR spolupracoval so zástupcami Najvyššieho kontrolného úradu Českej republiky. Cieľom tejto spolupráce bolo **zistiť, ako je zabezpečený proces udržateľného rozvoja do roku 2030 v oboch štátoch, poskytnúť si výmenu skúseností a prenos dobrej praxe.** Preverovanie v oboch krajinách bolo vykonané na základe rovnakých kontrolných otázok.

Obr. Semafor pripravenosti ČR na implementáciu cieľov udržateľného rozvoja Agendy OSN 2030

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR v spolupráci s NKÚ ČR

Informácie o aktuálnej situácii v Českej republike sú uvedené v podobnej štruktúre ako v predchádzajúcich kapitolách. Nehodnotené boli dve oblasti – financovanie cieľov udržateľného rozvoja ČR do roku 2030 a financovanie kapacít, a to vzhľadom na to, že NKÚ ČR nevykonal kontrolu priamo u subjektov, ale preverenie bolo urobené preverením údajov z verejných zdrojov.[3)]

Zabezpečila vláda ČR dostatočný inštitucionálny rámec pre dosiahnutiu cieľov udržateľného rozvoja do roku 2030?

Áno. Vláda ČR určila, že orgánom zodpovedným za udržateľný rozvoj ČR do roku 2030 je Úrad vlády ČR. Táto zodpovednosť prešla od 1. apríla 2018 na Ministerstvo životného prostredia ČR. Štatistický úrad ČR koordinuje monitorovanie dosahovania národných cieľov prostredníctvom národných indikátorov.

Hlavnou platformou pre prenos cieľov udržateľného rozvoja do ČR je ***Strategický rámec Česká republika 2030***. Je to **zastrešujúci dokument, ktorý udáva smer rozvoja krajiny** na najbližšie desaťročie s cieľom zvyšovať kvalitu života. Časový harmonogram a konkrétne kroky vo forme opatrení a odporúčaní pre relevantné orgány sú uvedené v ***Implementačnom pláne ku Strategickému rámcu Česká republika 2030.***

Gestorom zabezpečujúcim implementáciu strategického rámca bol do 31. 3. 2018 predseda vlády ČR. Od 1. 4. 2018 bola táto povinnosť presunutá na ministra životného prostredia ČR.

Ministerstvá plnia exekutívnu funkciu – zodpovedajú za implementáciu tak, že premietajú ciele strategického rámca do relevantných sektorových stratégií a koncepcií a plnia opatrenia a odporúčania vychádzajúce z Implementačného plánu ku strategickému rámcu. Zároveň sú povinné vypracovať podklady pre vyhodnotenie strategického rámca.

Zabezpečila vláda ČR efektívny mechanizmus na podporu spolupráce medzi rôznymi aktérmi udržateľného rozvoja?

Áno. V ČR funguje od roku 2003 Rada vlády pre udržateľný rozvoj. Štatút Rady bol v roku 2018 upravený v súvislosti s agendou udržateľného rozvoja Českej republiky do roku 2030. Takto nastavený mechanizmus má predpoklady pre zabezpečenie efektívnej spolupráce medzi rôznymi aktérmi udržateľného rozvoja.

Rada vlády pre udržateľný rozvoj bola schválená uznesením vlády ČR č. 778, zo dňa 30. 7. 2003, ako stály poradný, iniciatívny a koordinačný orgán vlády ČR pre oblasť udržateľného rozvoja a strategického riadenia.

Uznesením vlády ČR č. 167, zo dňa 14. 3. 2018, bol schválený nový štatút Rady, v ktorom sa, okrem iného, uvádza: „*Rada plní koncepčnú, koordinačnú a metodickú úlohu prierezového charakteru pri tvorbe a implementácii princípov udržateľného rozvoja, vyhodnocovaní Strategického rámca Česká republika 2030, implementácii Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj OSN a ďalších strategických dokumentov....*“

Mechanizmus spolupráce medzi jednotlivými sektormi bol určený uznesením vlády ČR č. 292 zo dňa 19. 4. 2017. Uznesenie ukladá **povinnosť** členom vlády a vedúcim ostatných orgánov ústrednej štátnej správy vychádzať zo Strategického rámca Česká republika 2030, zabezpečiť súlad so strategickým rámcom a spolupracovať s Úradom vlády ČR, resp. Ministerstvom životného prostredia ČR.

[3)] Zdroj: uznesenia vlády ČR k implementácii Agendy 2030; dokumenty a informácie zverejnené na webových sídlach: www.cr2030.cz,www.udrzitelny-rozvoj.cz, www.tydenudrzitelnosti.cz.

Mechanizmus na podporu spolupráce so samosprávnymi orgánmi a ďalšími subjektmi je, rovnako ako v SR, na **dobrovoľnej báze**; uznesenie odporúča hajtmanom, primátorom a starostom vychádzať zo strategického rámca..

Boli stanovené národné ciele udržateľného rozvoja Českej republiky do roku 2030?

Áno. V roku 2017 bol vypracovaný dokument Strategický rámec Česká republika 2030 a v roku 2018 Implementačný plán pre naplnenie Strategického rámca Česká republika 2030.

Strategický rámec Česká republika 2030, ktorý bol reakciou na stratégiu OSN Agenda 2030 vytvorili v roku 2017 *Rada vlády pre udržateľný rozvoj* spolu s *Odborom pre udržateľný rozvoj Úradu vlády ČR.* Dokument je rozdelený do šiestich častí podľa základných oblastí udržateľného rozvoja.

Oblasti udržateľného rozvoja Českej republiky do roku 2030:

1. **Ľudia a spoločnosť**
2. **Hospodársky model**
3. **Odolné ekosystémy**
4. **Obce a regióny**
5. **Globálny rozvoj**
6. **Dobré vládnutie**

Týchto šesť oblastí obsahuje **27 strategických cieľov** a tie sú ďalej rozdelené do **97 konkrétnych špecifických cieľov**.

Strategický rámec je do praxe zavádzaný prostredníctvom *Implementačného plánu pre naplnenie Strategického rámca Česká republika 2030,* ktorý schválila vláda ČR dňa 17. 10. 2018. V pláne sú stanovené konkrétne úlohy pre jednotlivé ministerstvá a ďalšie orgány verejnej správy, a to buď vo forme opatrenia alebo odporúčania. Keďže pre úspešné naplnenie všetkých úloh v implementačnom pláne je potrebné spolupráca a komunikácia medzi všetkými rezortmi, bolo navrhnuté vytvorenie skupiny kontaktných osôb (tzv. focal points) z každého ministerstva, ktoré budú zdieľať dáta a informácie.

Implementačný plán bol spracovaný od februára 2017, v rámci širokého participatívneho procesu, ktorého cieľom bol zapojiť do diskusie o jeho podobe všetkých relevantných aktérov. Pracovné skupiny zložené zo zástupcov ministerstiev, ktoré boli gestormi v danej oblasti, vytvorili ku každému špecifickému cieľu pracovnú **kartu špecifického cieľa.** Karta obsahuje všetky podstatné informácie o cieľoch, aktuálnej situácii, indikátoroch a plánovanom postupe v podobe opatrení a odporúčaní.

Do prípravy plánu boli zapojené aj expertné výbory Rady vlády pre udržateľný rozvoj, ktorými sú v súčasnosti:

- Výbor pre socio-ekonomický rozvoj
- Výbor pre strategické riadenie a implementáciu princípov udržateľného rozvoja
- Výbor pre krajinu, vodu a biodiverzitu
- Výbor pre udržateľnú energetiku
- Výbor pre udržateľné municipality
- Výbor pre udržateľnú dopravu,
- Výbor pre vzdelávanie k udržateľnému rozvoju
- Výbor pre koordináciu pozícií ČR k udržateľnému rozvoju
- Výbor pre indikátory udržateľného rozvoja.

V rámci zapojenia odbornej verejnosti do prípravy plánu bolo zorganizovaných **osem okrúhlych stolov v krajských mestách.** Tých sa zúčastnili desiatky zástupcov verejného a mimovládneho sektoru na krajskej a miestnej úrovni.

Zabezpečila vláda ČR monitorovanie a podávanie správ o pokroku v dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja Českej republiky do roku 2030?

Áno. Boli stanovené indikátory špecifických cieľov Strategického rámca Česká republika 2030 (celkom 192 indikátorov).

Za vyhodnocovanie a aktualizáciu Implementačného plánu pre naplnenie Strategického rámca Česká republika 2030 je zodpovedný minister životného prostredia ČR. Pokroky v naplňovaní opatrení a odporúčaní implementačného plánu budú vyhodnotené vždy raz za tri roky v **Správe o kvalite života**. Kvalita života by sa mala stať hlavným ukazovateľom rozvoja, vhodnejším než klasické ekonomické ukazovatele. Tie nie sú schopné popísať taký rozmer ľudského života, ako je zdravotný stav, rovnováha medzi pracovným a súkromným životom, vzdelávanie, kvalita životného prostredia alebo osobná bezpečnosť. Prvá správa má byť vypracovaná v roku 2020 za obdobie rokov 2018 až 2019.

Zabezpečila vláda ČR informovanosť obyvateľov o cieľoch rozvoja Českej republiky do roku 2030?

Nie, národná informačná kampaň pre obyvateľov nebola spustená, ale vláda ČR informuje o udržateľnom rozvoji na webových stránkach. Bol vypracovaný *Komunikačný plán implementácie,* ktorý je zahrnutý v *Implementačnom pláne pre naplnenie Strategického rámca ČR 2030.*

Hlavným typom médií, ktorý využíva Úrad vlády ČR a Ministerstvo životného prostredia ČR na informovanie a komunikáciu s verejnosťou o udržateľnom rozvoji, sú **webové stránky.**

Pre popularizáciu udržateľného rozvoja, strategického riadenia a dlhodobých cieľoch rozvoja ČR vytvorila Rada webovú stránku www.udrzitelny-rozvoj.cz. Pre lepšiu komunikáciu strategického rámca ČR 2030 vytvorilo Ministerstvo životného prostredia webovú stránku www.cr2030.cz. Rada vlády pre udržateľný rozvoj koordinuje v ČR Európsky týždeň udržateľného rozvoja – bližšie informácie sú zverejnené na www.tydenudrzitelnosti.cz.

Vláda ČR schválila dňa 17. 10. 2018 *Implementačný plán pre naplnenie Strategického rámca Česká republika 2030.* V tomto dokumente je zahrnutý aj Komunikačný plán implementácie, ktorý definuje štyri základné cieľové skupiny komunikácie v súvislosti s implementáciou udržateľného rozvoja ČR do roku 2030:

- gestorské rezorty a ďalšie orgány štátnej správy zodpovedné za implementáciu
- kraje a obce
- zainteresovaná verejnosť (ďalší zástupcovia verejnej správy, akademickej sféry, súkromného sektora, neziskových organizácií, atď.)
- široká verejnosť.

Za realizáciu komunikačného plánu je zodpovedné Ministerstvo životného prostredia ČR. Gestorské rezorty sú zodpovedné za komunikačné aktivity súvisiace s ich vecnou agendou.

PRÍLOHA Č. 3 PRIORITNÉ OBLASTI SR

1. Prioritná oblasť: Vzdelanie pre dôstojný život

Hlavné výzvy.

- Zvýšenie kvality vzdelávania a posilnenie spoločenského statusu učiteľa v kontexte medzinárodného porovnania, globálnych megatrendov a uplatňovania princípov znalostnej spoločnosti.
- Posilnenie princípov inkluzívnosti vo vzdelávacom systéme a zabezpečenie rovných príležitostí pre všetky deti, žiakov a študentov, bez ohľadu na ich sociálny status, zdravotné postihnutie alebo národnostnú/etnickú príslušnosť, s dôrazom na zvyšovanie príležitostí pre uplatňovanie pozitívnej sociálnej mobility.
- Vytváranie podmienok dostupnosti kvalitných pracovných príležitostí na otvorenom trhu práce pre všetky skupiny obyvateľov.
- Prekonanie štrukturálnych nerovností medzi ponukou pracovnej sily a dopytom trhu práce, zvýšenie pripravenosti pracovnej sily na aktuálne, ako aj budúce potreby trhu práce a zabezpečenie dostatočných príležitostí pre celoživotné vzdelávanie jednotlivca.
- Podpora spoločenských podmienok, ktoré zabezpečia stabilizáciu talentov a kvalifikovanej pracovnej sily.

2. Prioritná oblasť: Smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí

Hlavné výzvy.

- Prechod na intenzívne zdroje ekonomického rozvoja – domáci výskum, vývoj a inovácie. Reštrukturalizácia hospodárstva smerom k vyššej pridanej hodnote a k udržateľnému využívaniu domácich zdrojov. Posilnenie ekonomickej sebestačnosti regiónov a rozvoj regiónov podporujúci napĺňanie potrieb ich obyvateľov.
- Smerovanie k environmentálne a sociálne udržateľnej výrobe a spotrebe, k obehovej ekonomike, za znižovania dotácií do problematických odvetví a internalizácie externých sociálnych a environmentálnych nákladov.
- Budovanie infraštruktúry udržateľnej energetiky a dopravy. Rozvoj nízko-uhlíkového energetického hospodárstva, postaveného na princípoch udržateľnej energetiky. Rozvoj nízko-emisného dopravného a logistického systému, posilňujúceho ekonomickú sebestačnosť regiónov.
- Adaptácia konkurencieschopného poľnohospodárstva a lesníctva na zmenu klímy, s minimalizáciou negatívnych vplyov na zdravie, životné prostredie a biodiverzitu.
- Zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti demografických zmien. Generovanie verejných príjmov na udržanie sociálnych služieb štátu pri starnutí populácie a na stimuláciu smerovania ekonomiky.

3. Prioritná oblasť: Znižovanie chudoby a sociálna inklúzia

Hlavné výzvy.

- Zníženie sociálnych a ekonomických nerovností medzi jednotlivými skupinami obyvateľstva.
- Zvýšenie miery integrácie marginalizovanej rómskej populácie.
- Zlepšenie rovnosti príležitostí ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením aj prostredníctvom zlepšovania kvality a dostupnosti verejných služieb a boja proti diskriminácii, vrátane inštitucionálnej.
- Posilnenie princípu solidarity pri prerozdeľovaní disponibilných zdrojov.
- Zabezpečenie prístupu k primeranému bývaniu pre ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením.

4. Prioritná oblasť: Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy

Hlavné výzvy.

- Inkluzívny a udržateľný sídelný a regionálny rozvoj a integrované, participatívne územné a strategické plánovanie.
- Zabezpečenie prístupu k základným službám a zdrojom, vrátane cenovo dostupnej mobility, energie, pitnej vody a sanitácie pre všetkých, pri rešpektovaní environmentálnej udržateľnosti a zásady minimalizácie emisií.
- Adaptácia ľudských sídiel a krajiny na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, s cieľom zvyšovania kvality života obyvateľov a zachovania stabilných a zdravých ekosystémov.
- Významné zníženie znečistenia a kontaminácie všetkých zložiek životného prostredia, pri zachovaní princípu znečisťovateľ platí.
- Ochrana prírody a krajinotvorba, zameraná na zabezpečenie zdravia a stability ekosystémov, schopnosti krajiny poskytovať potrebné ekosystémové služby a zastavenie poklesu biodiverzity.

5. Prioritná oblasť: Právny štát, demokracia a bezpečnosť

Hlavné výzvy.

- Zlepšenie vymožiteľnosti práva, prístupu k spravodlivosti pre všetkých a ochrany a podpory ľudských práv.
- Transparentný, profesionálny a efektívny výkon verejnej správy na všetkých úrovniach, zameraný na dosahovanie výsledkov. Prijímanie rozhodnutí a tvorba politík na základe relevantných a dôveryhodných dát prístupných odbornej aj laickej verejnosti a implementácia konceptu hodnoty za peniaze.
- Zabezpečenie účinného systému kontroly verejnej moci, vrátane transparentných a nezávislých kontrolných inštitúcií a orgánov ochrany práv a slobôd. Posilnenie mechanizmov a metód odhaľovania a potierania závažnej korupcie.
- Podpora občianskej spoločnosti, vzdelávania k demokratickému občianstvu a mechanizmov participácie na tvorbe, implementácii a kontrole verejných politík.
- Zabezpečenie prístupu verejnosti k objektívnym a pluralitným zdrojom informácií, posilnenie nezávislosti verejnoprávnych médií, kritického myslenia a mediálnej gramotnosti.
- Efektívna identifikácia a systematické zvyšovanie reziliencie spoločnosti voči hrozbám pre právny štát, demokraciu, vnútornú aj vonkajšiu bezpečnosť.

6. Prioritná oblasť: Dobré zdravie

Hlavné výzvy.

- Podpora zdravého životného štýlu, prevencie a zodpovednosti za vlastné zdravie.
- Zabezpečenie kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre celú populáciu tak, aby bola dostupná geograficky, časovo aj finančne.
- Identifikácia nerovností v zdravotnom stave obyvateľstva, odhalenie príčin a ich adresné riešenie.